

ماهیت روابط بریتانیا و روسیه

روابط میان روسیه و بریتانیا از قرن هجدهم تاکنون همواره پرتنش و متزلزل بوده است و خصومت میان این دو کشور، روشن و آشکار است. برای نمونه، دیمتری مدودف، معاون شورای امنیت روسیه، روز چهارشنبه اعلام کرد که بریتانیا «دشمن ابدی» مسکو است و هر مقام بریتانیایی که در جنگ جاری با اوکراین به این کشور کمک کند، می‌تواند به‌عنوان هدفی مشروع برای حمله نظامی در نظر گرفته شود.

در واکنش به اظهارات وزیر خارجه بریتانیا، جیمز کلورلی، مبنی بر اینکه اوکراین حق دارد قدرت نظامی‌اش را فراتر از مرزهای خود به کار گیرد، مدودف تصریح کرد که «مقامات احمق بریتانیایی» باید به‌خاطر داشته باشند که بریتانیا ممکن است «در وضعیت جنگی» با مسکو قرار گیرد.

روسیه، پس از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی، دشمنی تاریخی و نگاه منفی خود را نسبت به بریتانیا نیز به ارث برد؛ با این تفاوت که در دوره معاصر، اختلافات در سایه تفاوت توان و ظرفیت‌ها ادامه یافته است.

در کتاب «نظرات سیاسی» از حزب‌التحریر آمده است: «سیاست بریتانیا همچنان با شدت تمام علیه روسیه در سطوح مختلف، از جمله عرصه بین‌الملل و مسائل جزئی، در حال اجراست. بریتانیا همچنان با حوصله، نیرنگ و شیوه‌های پنهانی، می‌کوشد آمریکا را در موضع حمایت از خود نگه دارد و درعین‌حال، در برابر سیاست‌های آمریکا که علیه بریتانیا است، مقاومت کند و اگرچه امیدی به نرمش روسیه نسبت به بریتانیا نیست...».

بریتانیا، آن‌گونه که شناخته می‌شود، همواره آتش‌افروز جنگ‌هاست و در جنگ اوکراین فرصت مناسبی برای پیگیری اهدافش یافت. دلایل آن چنین است:

۱- تلاش برای بازپس‌گیری نقش جهانی و اروپایی و تثبیت جای پای خود؛ چراکه بریتانیا کشوری است که به نیرنگ، زیرکی و خباثت شهرت دارد.

۲- سرگرم کردن آمریکا در جنگ و تلاش برای طولانی کردن آن و در صورت امکان، کشاندن ناتو به درون جنگ.

۳- اختلاف اولویت‌های سیاست بریتانیا از سیاست آمریکا، در آن است که آمریکا در سیاست خارجی خود، اولویت را مهار خطر چین و سپس درگیر کردن روسیه در اروپا می‌بیند تا هر دو طرف را تضعیف کند و روسیه را به‌گونه‌ای گرفتار سازد که نه به‌کلی نابود شود بلکه قدرتی در حد تهدید باقی بماند؛ تا همواره برای اروپا هراس‌انگیز بوده و اروپا زیر سایه آمریکا باقی بماند و به استقلال فکر نکند، درحالی‌که بار حفاظت از خود را نیز خود بر دوش کشد. این هدف جز با باقی ماندن روسیه به‌عنوان پنجه‌ای درنده ممکن نیست؛ اما در سیاست بریتانیا، اولویت مقابله با روسیه است نه خطر چین؛ زیرا تهدید چین اقتصادی است و از بریتانیا دور بوده و سابقه دشمنی تاریخی نیز میان آن‌ها نیست، برخلاف روسیه که بریتانیا با آن خصومت تاریخی دارد. با آن‌که بریتانیا به خطر چین واقف است، اما آن را در صدر اولویت‌های خود نمی‌نهد، بر خلاف سیاست خارجی آمریکا.

بریتانیا فرصت مطلوب خود را در جنگ روسیه و اوکراین یافت؛ چنان‌که از همان آغاز به شعله‌ور ساختن تنش‌ها پرداخت و «آموزش سربازان جدید اوکراینی را در خاک خود آغاز کرد» در چارچوب کمک‌هایش به کی‌یف برای مقابله با جنگ روسیه. بن والاس، وزیر دفاع بریتانیا، در جریان بازدید خود از یکی از اردوگاه‌های آموزش سربازان اوکراینی در شب گذشته، گفت: «با بهره‌گیری از تجربه جهانی ارتش بریتانیا، به اوکراین کمک خواهیم کرد تا نیروهایش را بازسازی کرده و توان مقاومت خود را افزایش دهد».

بنا بر گزارش اسکای‌نیوز، در تاریخ ۶ مارس ۲۰۲۲، بریتانیا اعلام کرد آتش‌بسی که روسیه در شهر ماریوپل پیشنهاد داده، احتمالاً تلاشی برای منحرف کردن افکار عمومی بین‌المللی و بازآرایی نیروهایش جهت حمله‌ای دوباره است.

در مقابل، روسیه اعلام کرد که نقش بریتانیا را در مسلح سازی اوکراین فراموش نخواهد کرد، چراکه این تسلیحات علیه سربازان روسی به کار گرفته می شوند.

روزنامه آی پیپر چاپ لندن، وابسته به مؤسسه رسانه ای دیلی میل، نوشت: بریتانیا به «دشمن شماره یک» روسیه تبدیل شده است، به ویژه پس از کاهش تنش ها میان مسکو و واشنگتن. خبرنگار ارشد این روزنامه، ریچارد هولمز، در گزارشی تأکید کرد که نقش پیشرو بریتانیا در مقابله با تجاوز روسیه به اوکراین باعث شده است که مسکو لندن را دشمن نخست خود بداند.

در سایه روابط نزدیک میان ترامپ و پوتین، گزارش هایی حاکی از کاهش اعتماد میان نهادهای امنیتی بریتانیا و آمریکا در تبادل اطلاعات وجود دارد. استیون بلانکی، پژوهشگر مؤسسه خدمات سلطنتی متحد (مرکز مطالعات دفاعی و امنیتی در لندن)، گفت: «نهادهای اطلاعاتی آمریکا در وضعیت سیاسی کاری شدیدی قرار دارند، به گونه ای که شرکای اطلاعاتی شان دیگر نمی توانند تضمین کنند که اطلاعات حساس به دست روسیه نمی رسد». او افزود: «گرایش خطرناکی در برخی بخش ها برای اتخاذ سیاست های محرمانه مستقل به وجود آمده است که ممکن است امنیت منابع اطلاعاتی را به شدت تهدید کند».

روشن است که بریتانیا از «خرس روسی» نمی هراسد، با آن که اختلاف چشمگیری میان آن ها از نظر تسلیحات، تجهیزات و نیروی نظامی وجود دارد؛ زیرا عضو ای ناتو است و در سایه آن، با استفاده از بهانه «تجاوز روسیه»، با روسیه درگیر شده، آن را تا جایی که توان دارد شیطانی جلوه می دهد و کشوری یاغی و خارج از قوانین بین المللی معرفی می کند. بریتانیا در این جنگ، کمک های مالی، تجهیزات نظامی، آموزش و اطلاعات و هر آنچه در توان دارد، در اختیار اوکراین قرار داده است. حتی پایگاه خبری آی پیپر در گزارشی از قول یک مقام اطلاعاتی بریتانیا آورده است که در صورت نبود همکاری با واشنگتن، ممکن است شرکت های خصوصی دفاعی و امنیتی برای پر کردن خلأ ناشی از فقدان اطلاعات از سوی دستگاه اطلاعاتی آمریکا وارد عمل شوند.

بلکه موضوع تا آنجا پیش رفت که بریتانیا تهدید به مشارکت مستقیم در جنگ کرد؛ چنان که «کیر استارمر» نخست وزیر بریتانیا، روز یکشنبه آمادگی کشورش را برای اعزام نیرو به اوکراین اعلام کرد و امنیت کی یف را عنصری اساسی برای تضمین امنیت بریتانیا و اروپا دانست. وی در مقاله ای در دیلی تلگراف نوشت که اگر لازم باشد، بریتانیا آمادگی دارد نیروهایش را در خاک اوکراین مستقر کند و به شرکت خود در نشست اروپایی در پاریس اشاره کرد. استارمر همچنین بر اهمیت هماهنگی نزدیک با ایالات متحده تأکید کرد و گفت: «حمایت آمریکا برای دستیابی به صلحی پایدار، در برابر هرگونه اقدام احتمالی جدید از سوی روسیه، حیاتی است».

جدیدت موضع بریتانیا در این ماجرا زمانی آشکار شد که مشخص گردید این کشور در پشت عملیات «شبکه عنکبوت» قرار داشته است؛ عملیاتی که به نابودی ۴۱ فروند هواپیما، از جمله بمب افکن های راهبردی انجامید و بیش از یک سوم ناوگان بمب افکن های راهبردی روسیه را از بین برد؛ از جمله بین ۷ تا ۹ فروند از بمب افکن های A-50، توپولف-۹۵ و توپولف-۲۲ ام ۳. چنین عملیات ویژه ای فراتر از توان اوکراین است، مگر با پشتیبانی بین المللی و پوشش سیاسی معتبر.

«آندریه کیلین» سفیر روسیه در لندن، اعلام کرد: «ولادیمیر پوتین رئیس جمهور روسیه، دیروز با دونالد ترامپ رئیس جمهور آمریکا گفت و گو کرد و درباره حمله اوکراین به پایگاه های ما بحث شد. ما همچنین امیدواریم واکنشی از لندن دریافت کنیم، چراکه این گونه حملات مستلزم استفاده از فناوری های پیشرفته ای مانند داده های ژئوفضایی است که فقط در اختیار لندن و واشنگتن قرار دارد».

از سوی دیگر، دولت ترامپ به شدت این اقدامات را رد کرده و سخنگوی کاخ سفید، «کارولین لویت» اعلام کرده که ترامپ از پیش از حملات پهنای اوکراین به روسیه اطلاعی نداشته است.

در مقابل، بریتانیا که سکوت اختیار کرده، با این رویکرد پیش می رود که ابتدا جنگ را شعله ور می کند، سپس منتظر واکنش روسیه می ماند؛ اگر پاسخ قاطع نبود، با فاصله زمانی مسئولیت عملیات را به دوش می گیرد و اقدام را به نام خود ثبت می کند.

بااین حال، روسیه کاملاً آگاه است که بریتانیا پشت این حمله قرار دارد؛ چنان که سفیر روسیه در لندن، «آندریه کیلین» بریتانیا را به دست داشتن در حمله گسترده اوکراین به پنج پایگاه هوایی در خاک روسیه متهم کرد؛ حمله‌ای که منجر به نابودی ده‌ها جنگنده شد. او این اقدام را «تنشی خطرناک» خواند که ممکن است جهان را به‌سوی جنگ جهانی سوم سوق دهد.

کیلین در گفت‌وگویی با شبکه اسکای نیوز بیان داشت: «عملیات موسوم به شبکه عنکبوت بدون پشتیبانی فنی و اطلاعاتی کشورهای دارای توانایی‌های پیشرفته در گردآوری و تحلیل داده‌های جغرافیایی، همچون بریتانیا، قابل اجرا نبود. این‌گونه حملات نیازمند اطلاعات ژئوفضایی دقیقی است که تنها لندن و واشنگتن در اختیار دارند. ما به‌خوبی از میزان دخالت بریتانیا در اوکراین آگاهیم».

بریتانیا به‌خوبی از خطر واکنش غیرمستقیم روسیه آگاه است، چنان که «ولادیمیر پوتین» بارها تأکید کرده که مسکو «قصد حمله به کشورهای ناتو را ندارد» و این اقدام را «بی‌معنا» دانسته است؛ اما با وجود این اظهارات و به‌ویژه در سایه بی‌اعتمادی به هم‌پیمان آمریکایی، به‌ویژه در دوران دولت ترامپ، بریتانیا طرح‌های اضطراری قدرتمندی را برای سناریوهای مختلف فعال کرده است. روزنامه تلگراف بریتانیا در گزارشی فاش کرد که «بریتانیا به‌صورت محرمانه در حال آماده‌سازی خود برای احتمال وقوع یک حمله نظامی مستقیم از سوی روسیه است؛ درحالی‌که نگرانی‌ها درباره ناتوانی کشور در مقابله با جنگ افزایش یافته است». همچنین روزنامه دیلی اکسپرس به نقل از «هیلی» درباره افزایش بودجه دفاعی بریتانیا نوشت: «این پیام روشنی به مسکو است: بریتانیا در حال تقویت نیروهای مسلح و زیرساخت‌های نظامی خود است. این بخشی از آمادگی ما برای جنگ در صورت لزوم است».

در پایان، باید گفت که دشمنی ریشه‌دار میان دو کشور برای هر ناظری آشکار است. این خصومت اکنون به سطحی علنی رسیده و نبرد میان آن‌ها دیگر پنهان نمانده است، بلکه به عرصه تقابل آشکار کشیده شده و همه از آن باخبرند.

برگرفته از شماره ۵۵۳ جریده الرايه